

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/74/2019
Identifikačné číslo spisu: 4015201068
Dátum vydania rozhodnutia: 25.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:4015201068.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Eriky Čanádyovej v právnej veci žalobcu: D. T. A.D., nar. XX.XX.XXXX, XXX XX Z. B. XXX, zastúpený JUDr. Mariánom Ďurinom, advokátom, so sídlom Advokátskej kancelárie Sibírska 4, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, 28. augusta 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 53014-2/2015-BA zo dňa 06.10.2015, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 15S/38/2015-205 zo dňa 8. januára 2019, jednohlasne, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 15S/38/2015-205 zo dňa 8. januára 2019 z a m i e t a.

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.

Rozhodnutie krajského súdu

1. Krajský súd v Nitre rozsudkom č. k. 15S/38/2015-205 zo dňa 8. januára 2019 podľa ust. § 190 Správneho súdneho poriadku (ďalej len S.s.p.) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 53014-2/2015-BA zo dňa 06.10.2015, ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Topoľčany č. 7298-TO-DvN zo dňa 12. augusta 2015, ktorým podľa ust. § 236 ods. 1 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z. uložila žalobcovi povinnosť do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia vrátiť časť dávky v nezamestnanosti za obdobie od 31. januára 2012 do 30. júla 2012 v celkovej sume 2 220,75 Eur. O trovách konania krajský súd rozhodol podľa ust. § 168 S.s.p. tak, že žalovanej napriek úspechu v konaní

nepriznal právo na náhradu trov konania, nakoľko mu žiadne v konaní nevznikli.

2. Z predloženého administratívneho spisu žalovanej správny súd zistil, že rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín č. k. A/2012/33681-OIPSS zo dňa 31. 01. 2012 bol žalobca zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie dňom 31. 01. 2012. Dňa 14. 02. 2012 žalobca požiadal Sociálnu poisťovňu, pobočka Trenčín o dávku v nezamestnanosti. Sociálna poisťovňa, pobočka Trenčín rozhodnutím č. 17323-2/2012-TN/D zo dňa 28. 02. 2012 priznala žalobcovi nárok na dávku v nezamestnanosti vo výške 50 % denného vymeriavacieho základu 40,6235 eura od 31. 01. 2012 na obdobie šiestich mesiacov. Za obdobie od 31. 01. 2012 do 30. 07. 2012 bola žalobcovi vyplatená dávka v nezamestnanosti v celkovej sume 3 697,10 eur. Dňa 28. 06. 2013 žalobca požiadal Sociálnu poisťovňu o starobný dôchodok, ktorý mu bol priznaný späť ku dňu 28. 06. 2010. Sociálna poisťovňa, ústredie dňa 17. 02. 2014 zúčtovala sumy priznaného starobného dôchodku vo výške 1 476,35 eur s dávkami v nezamestnanosti vyplatenými za obdobie od 31. 01. 2012 do 30. 07. 2012. Listom zo dňa 04. 03. 2014 žalobca požiadal Sociálnu poisťovňu, pobočka Trenčín o vrátenie zúčtovanej sumy 1 476,35 eur. Listom zo dňa 10. 03. 2014 pod č. 3291/2014-TN-DvN Sociálna poisťovňa, pobočka Trenčín vyzvala žalobcu na zaplatenie zvyšnej časti neprávom vyplatennej dávky v nezamestnanosti v sume 2 220,75 eur, a to do 15 dní odo dňa jej doručenia, avšak neúspešne. Rozhodnutím č. 4495/2014-TN-DvN zo dňa 15. 04. 2015 Sociálna poisťovňa, pobočka Trenčín uložila žalobcovi povinnosť, aby v súlade s § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení vrátil časť dávky v nezamestnanosti za obdobie od 31. 01. 2012 do 30. 07. 2012 v sume 2 220,75 eur. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca v zákonom stanovenej lehote odvolanie. Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán rozhodnutím č. 35646-10/2014-BA zo dňa 22. 12. 2014 napadnuté rozhodnutie zrušila a vec vrátila Sociálnej poisťovni, pobočka Trenčín na nové prejednanie a rozhodnutie. Z odôvodnenia vydaného rozhodnutia je zrejmé, že sa nepodarilo jednoznačným spôsobom preukázať naplnenie predpokladov pre uplatnenie zodpovednosti podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení voči žalobcovi ako príjemcovi dávky v nezamestnanosti. Odvolací orgán ďalej konštatoval, že zákon o sociálnom poistení nepripúšťa súbežné poberanie dávky v nezamestnanosti aj starobného dôchodku za ten istý čas, avšak tento fakt vždy neumožňuje prístup k vymáhaniu vzniknutého preplatku na dávke v nezamestnanosti podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení. Nakoľko znenie uvedeného ustanovenia neumožňuje jeho jednoznačnú aplikáciu, odvolací orgán rozhodol tak, ako to bolo uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia. Uvedené rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 31. 12. 2014.

3. Dňa 23. 03. 2015 bolo Sociálnej poisťovni, pobočka Trenčín doručené rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín č. k. TN 1/OSAP/ZAM/2014/24900-004 zo dňa 17. 10. 2014, právoplatného dňom 14. 11. 2014, ktorým Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín rozhodol tak, že žalobcu nezaradil do evidencie uchádzačov o zamestnanie a zároveň zrušil pôvodné rozhodnutie č. k. A/2012/33681-OIPSS zo dňa 31. 01. 2012 o zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Trenčín č. 4473/2015-TN-DvN zo dňa 14. 05. 2015 bolo zastavené konanie vo veci povinnosti žalobcu vrátiť dávku v nezamestnanosti alebo jej časť. V odôvodnení vydaného rozhodnutia bolo citované ustanovenie § 194 ods. 1 písm. a) až c) zákona o sociálnom poistení, ako aj zrušujúce rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie, ktorá po preskúmaní veci dospela k záveru, že sa nepodarilo jednoznačným spôsobom preukázať naplnenie predpokladov na uplatnenie zodpovednosti podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení voči príjemcovi dávky v nezamestnanosti.

4. Listom zo dňa 29. 06. 2015 vyzvala Sociálna poisťovňa, pobočka Topoľčany žalobcu na vrátenie zvyšnej časti neprávom vyplatennej dávky v nezamestnanosti v sume 2 220,75 eur, avšak opäť neúspešne, preto dňa 12. 08. 2015 vydala rozhodnutie č. 7298/2015-TO-DvN, ktorým uložila žalobcovi povinnosť vrátiť časť dávky v nezamestnanosti za obdobie od 31. 01. 2012 do 30. 07. 2012 v sume 2 220,75 eur. Z odôvodnenia vydaného rozhodnutia vyplýva, že podmienkou poskytovania dávky v nezamestnanosti je zaradenie do evidencie uchádzačov, ktoré patrí do kompetencie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálna poisťovňa je viazaná ich rozhodnutím. Tým, že žalobca rozhodnutím č. k. TN1/OSAP/ZAM/201424900-004 zo dňa 17. 10. 2014 nebol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie, dávka v nezamestnanosti za obdobie od 31. 01. 2012 do 30. 07. 2012 sa stala neprávom

vyplatenou dávkou v celkovej výške 3 697,10 eur. Za toto obdobie bola zúčtovaná časť vyplatenej dávky v nezamestnanosti vo výške 1 476,35 eur so sumou starobného dôchodku, pričom zostatok neprávom vyplatenej dávky v nezamestnanosti vo výške 2 220,75 eur je žalobca povinný vrátiť Sociálnej poisťovni, pobočka Topoľčany. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca v zákonom stanovenej lehote odvolanie. Žalovaná ako odvolací orgán preskúmala spisový materiál vo veci povinnosti žalobcu vrátiť dávku v nezamestnanosti a zistila, že nakoľko žalobca nebol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín č. k. TN1/OSAP/ZAM/2014/24900-004 zo dňa 17. 10. 2014, nárok na dávku v nezamestnanosti mu nevznikol, preto podané odvolanie zamietla. V odôvodnení vydaného rozhodnutia konštatovala, že podmienky vzniku a zániku sociálneho poistenia, vrátane podmienok zániku nároku na dávku v nezamestnanosti sú striktné stanovené zákonom o sociálnom poistení, ktorý neobsahuje ustanovenia o odstránení tvrdosti zákona a neumožňuje Sociálnej poisťovni povoliť výnimky zo zákonných podmienok vo veci povinnosti vrátiť dávku v nezamestnanosti ani prihliadať na sociálnu a finančnú situáciu žiadateľa o dávku v nezamestnanosti. Zákonné ustanovenie, podľa ktorého vznikla žalobcovi povinnosť vrátiť dávku alebo jej časť, bolo citované ustanovenie § 236 ods. 1 písm. b) a § 112 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

5. Krajský súd opätovne potom čo Najvyšší súd Slovenskej republiky svojim rozhodnutím č. k. 7Sžsk/4/2016-118 zrušil rozhodnutie Krajského súdu v Nitre č. k. 15S/38/2015-63 zo dňa 28.6.2016 a vec mu vrátil na ďalšie konanie zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 104 ods. 1, § 104 ods. 7, § 105 ods. 1, 2 § 112 ods. 4 a § 236 ods. 1 postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej časti prvej a tretej hlavy Správneho súdneho poriadku a dospel k záveru o nedôvodnosti žaloby.

6. Krajský súd vychádzajúc zo skutkových okolností ako i právneho názoru najvyššieho súdu uviedol, že skutkovým podkladom, na základe ktorého správny orgán prvého stupňa ustálil svoj právny záver, a ktorý bol žalovanou potvrdený, o neprávom vyplatenej dávke žalobcovi ako príjemcovi dávky, je preukázanie skutočnosti, že na základe rozhodnutia Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín z 17. októbra 2014, č. TN1/OSAP/ZAM/2014/24900-004, právoplatného dňom 14. 11. 2014, žalobca nebol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie v zmysle § 34 ods. 14 písm. e) zákona o službách zamestnanosti z dôvodu priznania starobného dôchodku. Z tejto skutkovej okolnosti potom plynie záver, že pokiaľ žalobca ako príjemca dávky z nezamestnanosti tieto dávky poberal, poberal ich bez právneho základu teda neoprávnene, majúce za následok splnenie zákonných podmienok pre povinnosť ich vrátenia. V intenciách zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu a v súlade s jeho právnym názorom, ktorým bol správny súd viazaný (§ 469 S.s.p.), krajský súd po opätovnom preskúmaní napadnutých rozhodnutí a postupu, ktorý predchádzal ich vydaniu dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia boli vydané v súlade so zákonom. Spätným priznaním starobného dôchodku žalobcovi sa už na neho poistenie v nezamestnanosti nevzťahovalo. Podľa citovaného § 105 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, dňom priznania starobného dôchodku zanikol žalobcovi nielen nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti, ale aj samotný nárok na dávku. Žalobca musel vedieť, že v prípade objektívnej skutočnosti, ktorou bolo priznanie starobného dôchodku jemu ako fyzickej osobe, sa bude dávka v nezamestnanosti, ktorá mu bola vyplatená za obdobie poberania starobného dôchodku, považovať za dávku vyplatenú neprávom, a že ju v zmysle § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení bude povinný vrátiť. S poukazom na uvedené skutočnosti preto správny súd žalobu ako nedôvodnú zamietol.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu

7. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. Navrhoval, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, eventuálne aby zrušil rozhodnutia žalovaného správneho orgánu a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnil náhradu trov konania.

8. Žalobca v dôvodoch kasačnej sťažnosti namietal, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f) S.s.p. ako i z dôvodu, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g) S.s.p. a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h) S.s.p.).

9. Žalobca v rámci namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci uviedol, že úlohou správneho súdu bolo v danom prípade predovšetkým preskúmať, či došlo zo strany žalobcu k naplneniu skutkových okolností vymedzených v ust. § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení t. j. či na strane žalobcu vznikla povinnosť vrátiť vyplatenú dávku v nezamestnanosti v období od 31.1.2012 do 30.7.2012. Výtýkal krajskému súdu, že pri druhom preskúmaní napadnutej veci nesprávne právne argumentuje svoje právne závery tým, že sa odvoláva na tvrdenie, že v intenciách zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu a v súlade s jeho právnym názorom dospel k záveru o zákonnosti žalobou napadnutých rozhodnutí a žalobu zamietol bez toho, aby sa právne vysporiadal s právnym záväzkom vyplývajúcim pre správny orgán z ust. § 236 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, čím hrubo porušil právo žalobcu na spravodlivý proces. Nestotožnil sa s rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín č. TN1/OSAP/Z AM/2014/24900-004 zo dňa 17.10.2014 o nezaradení žalobcu do evidencie uchádzačov o zamestnanie a zrušení pôvodného rozhodnutia č. A/2012/33681-OIPSS zo dňa 31.1.2012 o zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Rozhodnutie považoval za retroaktívne v rozpore s čl. 1 Ústavy SR ako i s inštitútom právnej istoty. Rozsudok krajského súdu považoval za arbitrárny a nespravodlivý, právne závery krajského súdu za svojvoľné v rozpore s obsahom spisu a vykonaného dokazovania. Žalobca dôvodil, že hoci bol správny súd viazaný právnym názorom kasačného súdu vo výnimočných prípadoch (za aký považoval aj tento) právna teória a judikatúra tento prípad akceptuje. Jedná sa o zmenu zisteného skutkového stavu veci, pretože je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd nižšej inštancie a sám dokazovanie nevykonáva. Naopak je povinnosťou súdu nižšej inštancie, aby samostatne posúdil novo zistený skutkový stav.

10. Žalobca ďalej považoval za nesporné, že v rozhodnom období od 31.1.2012 do 30.7.2012 spĺňal všetky zákonné predpoklady na výplatu dávky v nezamestnanosti, okrem iného aj požiadavku absencie poskytovania iných dávok podľa zákona o sociálnom poistení. Tvrdil, že prvýkrát požiadal o starobný dôchodok dňa 28.6.2013 ku dňu uplatnenia nároku spätne od 28.6.2010. V čase poberania dávky v nezamestnanosti od 31.1.2012 do 30.7.2012 nevedel a ani z okolností nemohol predpokladať, že mu bude v budúcnosti spätne priznaný starobný dôchodok. V rozhodnom čase splnil podmienky priznania dávky v nezamestnanosti a v tom čase spĺňal aj podmienky na jej výplatu. V rozhodnom čase mu nebola poskytovaná iná dávka - dôchodok t.j. nepoberal obe dávky sociálneho zabezpečenia naraz. Vyjadril názor, že súd sa nemôže stotožniť s odôvodnením napadnutého rozhodnutia v tom, že žalobca pri podávaní žiadosti o spätné priznanie starobného dôchodku musel vedieť a predpokladať, že spätné priznanie starobného dôchodku bude spôsobovať stav, že sa dávka v nezamestnanosti vypláca neprávom a bude ju musieť vrátiť. V tomto prípade je rozhodujúcou skutočnosťou vedomosť alebo predpoklad na strane žalobcu o vyplácaní dávky neprávom v čase poberania dávky v nezamestnanosti a nie v čase, kedy sa už nevyplácala, t. j. v čase rozhodnutia o spätnom priznaní starobného dôchodku. V tejto súvislosti žalobca poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžso/1/2009, v ktorom bola posudzovaná analogicky podobná vec. Uviedol, že v zmysle dôvodov obsiahnutých v uvedenom rozhodnutí je v takýchto prípadoch nevyhnutné preukázať zavinenie poberateľa dávky na neprávom vyplácaní dávky v nezamestnanosti tým, že nesplnil povinnosť uloženú mu zákonom, že prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplácala neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila, alebo, že vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplácala neprávom alebo vo vyššej sume ako patrila, prípadne vedel alebo musel z okolností predpokladať, že mu dávka v nezamestnanosti nepatrí. Len vtedy, ak by bolo preukázané, že žalobca zavinil neoprávnenú výplatu dávky alebo, že ju vedome poberal v čase, za ktorý mu nepatrila bolo by možné žalobcovi uložiť povinnosť vrátiť preplatok na tejto dávke podľa § 236 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Žalobca vyslovil názor, že podmienky pre uloženie jeho povinnosti vrátiť preplatok na dávke v nezamestnanosti v konaní pred žalovaným preukázané neboli, preto rozhodnutie, ktorým mu bola uložená povinnosť

uvedený preplatok vrátiť nie je v súlade so zákonom. Žalobca považoval za vecne správne, že mu bol spätne priznaný starobný dôchodok za obdobie od 31.1.2012 do 30.7.2012 a vyplatené dôchodkové dávky a dávka v nezamestnanosti, čo v zmysle zákona o sociálnom poistení možné je.

III.

Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti žalobcu

11. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila písomným podaním doručeným správne súdu dňa 19.6.2019. Stotožnila sa s názorom krajského súdu. Rozhodnutie krajského súdu považovala za skutkovo správne a zákonné. Žalovaná navrhovala, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť v celom rozsahu zamietol.

12. Žalovaná mala za to, že krajský súd rešpektoval právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyjadrený v rozsudku sp. zn. 7Sžsk/4/2016 zo dňa 28. marca 2018, v ktorom najvyšší súd jednoznačným spôsobom vyjadril svoj právny názor na povinnosť žalobcu vrátiť neprávom vyplatenú dávku v nezamestnanosti podľa ust. § 236 ods. 1 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. Okrem vyššie uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu poukázala žalovaná aj na rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 10Sžso/2/2015, sp. zn. 9Sžso/7/2015 ako i sp. zn. 9Sžso/12/2015, v ktorých sa najvyšší súd stotožnil s právnym názorom žalovanej o vylúčení súbežného nároku na dávku v nezamestnanosti a nároku na starobný dôchodok a odobril postup Sociálnej poisťovne v súvislosti s povinnosťou vrátiť neprávom vyplatenú dávku v nezamestnanosti podľa ust. § 236 ods. 1 písm. b) zákona v platnom znení. V predmetnej veci žalovaná nepovažovala za potrebné sa opätovne vyjadriť k totožným námietkam žalobcu.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v medziach podanej kasačnej sťažnosti žalobcu (§ 453 ods. 2 S.s.p.), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná.

14. Predmetom prieskumného konania kasačného súdu bol rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 15S/38/2015-205 zo dňa 8.1.2019, ktorým krajský súd zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správne rozhodnutím.

15. Predmetom súdneho prieskumu v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej č. 53014-2/2015-BA zo dňa 06.10.2015, ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Topoľčany, č. 7298-TO-DvN zo dňa 12. augusta 2015, ktorým rozhodnutím prvostupňový správny orgán podľa ust. § 236 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z. uložila žalobcovi povinnosť do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia vrátiť časť dávky v nezamestnanosti za obdobie od 31. januára 2012 do 30. júla 2012 v celkovej sume 2 220,75 Eur.

16. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 177 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný

stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Správny súd vychádza zo skutkového stavu zisteného orgánom verejnej správy, ak tento zákon neustanovuje inak. Správny súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia alebo na rozhodnutie vo veci (§ 119 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p.). Správny súd pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu v konkrétnej veci sa zásade obmedzí na otázku, či vykonané dôkazy, z ktorých správny orgán vychádzal, nie sú pochybné najmä s ohľadom na prameň, z ktorých pochádzajú, alebo pre porušenie niektorej procesnej zásady správneho konania, a ďalej na otázku, či vykonané dôkazy logicky robia vôbec možným skutkový záver, ku ktorému správny orgán dospel. Správny súd pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu posudzuje, či správny orgán aplikoval na predmetnú právnu vec relevantný právny predpis. Zákonnosť postupu správny súd skúma na základe rovnakých kritérií ako zákonnosť rozhodnutí.

17. Súčasne kasačný súd dáva do pozornosti, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi.

18. Kasačný súd v danej veci mal preukázať, že krajský súd v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, keď napadnutým rozsudkom žalobu ako nedôvodnú zamietol, postupoval náležite v zmysle procesných pravidiel zákonodarcom nastolených v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku a tiež v súlade s právnym názorom prezentovaným v zrušujúcom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžsk/4/2016 zo dňa 28. marca 2018.

19. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti žalobcu vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu, oboznámiac s obsahom spisu, s námietkami žalobcu uvedenými v kasačnej sťažnosti a v zmysle § 461 SSP dospel k záveru, že v zásade nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnu citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozhodnutia. Najvyšší súd považuje právne posúdenie preskúmvanej veci krajským súdom za správne a súladné so zákonom. Vzhľadom k tomu, aby neopakoval pre účastníkov známe skutočnosti, na zdôraznenie správneho skutkového a právneho záveru správneho súdu uvádza nasledovné.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

20. Podľa čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

21. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

22. V zmysle čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy je Slovenská republika zvrchovaný, demokratický a právny štát. Základnou premisou materiálneho právneho štátu prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Ústavný súd SR princíp materiálneho právneho štátu prezentoval v právnom názore: „V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasťou okrem iných stelesnené princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorými boli priznané“ (ÚS 17/1999, Nález z 22. septembra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 1999, s. 365; zhodne I. ÚS 44/1999, Nález z 13. októbra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 1999, s. 382, I. ÚS 10/98)“. (I. ÚS 54/02. Nález z 13. novembra 2002. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 2002 - II. polrok, s. 750). Z uvedeného vyplýva, že pre zabezpečenie materiálneho právneho štátu je povinnosťou mocenských orgánov štátu konať a rozhodovať v súlade so zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy.

23. Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

24. Z uvedeného článku ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Vplyvom ústavy dochádza k vsunutiu jej obsahovo-hodnotových vlastností do všeobecných pojmov zákona tak, aby bol zabezpečený ústavne konformný výklad. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je súčasťou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Práve tu je ťažisko činnosti správneho súdnictva, pretože dikcia zákona nemôže byť interpretovaná izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

25. Podmienky nároku na dávky v nezamestnanosti a na ich výplatu upravuje zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

26. Nárok na dávku v nezamestnanosti vzniká odo dňa splnenia podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení, ak nie je ustanovené inak, pričom nárok na výplatu dávky vzniká splnením podmienok ustanovených týmto zákonom na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky (§ 109 ods. 1, 2 zákona č. 461/2003 Z. z.). Výplata dávky sa zastaví, uvoľní alebo sa dávka vypláca v nižšej sume alebo vo vyššej sume, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na výplatu dávky (§ 112 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z. z.), pričom nárok na dávku v nezamestnanosti zaniká vždy dňom vyradenia poistenca z evidencie uchádzačov o zamestnanie a dňom priznania starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% (§ 105 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z.). Zákon o sociálnom poistení súběžný nárok na dávku v nezamestnanosti a nárok na starobný dôchodok vylučuje, keďže poistenie v nezamestnanosti sa nevzťahuje na fyzickú osobu, ktorej bol priznaný starobný dôchodok (§ 19 ods. 3 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.).

27. V predmetnej veci bol skutkovým podkladom, na základe ktorého správny orgán ustálil svoj právny záver o neprávom vyplatení dávky žalobcovi rozhodnutie Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Trenčín zo dňa 17.10.2014 č. TN1/OSAP/ZAM/2014/24900-004, podľa ktorého nebol žalobca zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie v zmysle ust. § 34 ods. 14 písm. e) zákona o službách zamestnanosti z dôvodu priznania starobného dôchodku. Z tejto skutkovej okolnosti vyplynulo, že pokiaľ

žalobca ako príjemca dávky v nezamestnanosti tieto dávky poberal, poberal ich bez právneho základu, teda neoprávnene, majúce za následok splnenie zákonných podmienok pre povinnosť ich vrátenia. Krajský súd v intenciách názoru najvyššieho súdu dospel k správne právne záveru, že spätným priznaním starobného dôchodku žalobcovi sa už na neho poistenie v nezamestnanosti nevzťahovalo, pričom v zmysle ust. § 105 ods. 2 dňom priznania starobného dôchodku zanikol žalobcovi nielen nárok na výplatu dávky, ale aj samotný nárok na dávku. Zhodnotil, že žalobca musel mať vedomosť o tom, že v prípade objektívnej skutočnosti, ktorou bolo priznanie starobného dôchodku, sa bude dávka v nezamestnanosti, ktorá mu bola vyplatená za obdobie poberania starobného dôchodku, považovať za dávku vyplatenú neprávom a že ju v zmysle ust. § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení bude povinný vrátiť.

28. Podľa ust. § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení, príjemca dávky je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého mu nepatrila alebo nepatrila v poskytovanej sume, ak je vyššia ako 5 eur a prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila.

29. Uvedený právny záver má oporu v zistenom skutkovom stave, z ktorého jednoznačne vyplynulo, že žalobca bol v čase, keď žiadal o dávku v nezamestnanosti, poučený o tom, že nárok na dávku zaniká priznaním starobného dôchodku ako i o povinnosti neprávom poskytnutú dávku vrátiť, čo potvrdil svojim podpisom dňa 31.1.2012. V čase, kedy žalobca žiadal o priznanie starobného, mal túto vedomosť a aj napriek tomu žiadal o priznanie starobného dôchodku spätne k dátumu 28.6.2010. Bez akýchkoľvek pochybností tak vedel, že pokiaľ bude jeho žiadosti vyhovené, dávka v nezamestnanosti, ktorú poberal od 31.1.2012 do 30.7.2012 bude považovaná za neoprávnenú a rovnako vedel, že ju bude musieť vrátiť. Na tejto skutočnosti nemení nič ani to, že nezaradením žalobcu do evidencie žiadateľov o zamestnanie na základe rozhodnutia Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Trenčín zo dňa 17.10.2014 č. TN1/OSAP/ZAM/2014/24900-004 nárok na dávku ani nevznikol a teda jej poberanie možno považovať i naďalej za neoprávnené.

30. Rozhodnutím Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Trenčín zo dňa 17.10.2014 č. TN1/OSAP/ZAM/2014/24900-004, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 14.11.2014 bola organizačná zložka Sociálnej poisťovne viazaná a to poukazom na ust. § 198 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžso/1/2009 na ktoré žalobca v kasačnej sťažnosti poukazoval, nebolo možné v danej veci aplikovať, nakoľko vychádza z iných skutkových okolností ako v prejednávanej veci. V uvedenej veci žalobca požiadal 12.1.2004 (pro futuro) o priznanie predčasného starobného dôchodku, ktorý mu bol rozhodnutím z 19.3.2004 priznaný s účinnosťou od 14.1.2004. Predčasný starobný dôchodok bol teda priznaný spätne vzhľadom ku dňu rozhodnutia žalovanej, nie však spätne vzhľadom k žiadosti žalobcu o jeho priznanie. O dni, od ktorého mu bol predčasný starobný dôchodok priznaný, sa dozvedel až z doručeného rozhodnutia Sociálnej poisťovne. V takomto prípade skutočne žalobca nemohol vedieť a ani z okolností predpokladať, či a kedy mu bude predčasný starobný dôchodok priznaný. V prejednávanom prípade mal žalobca vzhľadom na poučenie vedomosť, že poberanie dávky v nezamestnanosti a starobného dôchodku za totožné obdobie nie je možné a aj napriek tomu požiadal o priznanie starobného dôchodku spätne od 28.6.2010. Taktiež sa nemožno stotožniť s námietkou žalobcu o odklone od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu, keďže táto je pomerne ustálená. (bližšie pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 10Sžso/2/2015, sp. zn. 9Sžso/7/2015 ako i sp. zn. 9Sžso/12/2015).

31. Vzhľadom k uvedenému vyššie najvyšší súd vyhodnotil ako nedôvodne námietky žalobcu vznesené v kasačnej sťažnosti, ktorými namietal nezákonnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu z dôvodov, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f) S.s.p.) ako i, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g) S.s.p.) a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h) S.s.p.). Uvedené kasačné námietky žalobcu neboli spôsobilé spochybníť vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu proti

rozhodnutiu krajského súdu preto podľa § 461 S.s.p. zamietol ako nedôvodnú.

32. O náhrade trov kasačného konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sťažovateľovi (žalobcovi), ktorý v tomto konaní nemal úspech, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 S.s.p. v spojení s § 167 ods. 1 S.s.p.) a žalovanému ich nepriznal, lebo to nemožno spravodlivo požadovať (§ 467 ods. 1 S.s.p. v spojení s § 168 S.s.p.).

33. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.